

De Heraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Zondag 23 Februari 1913. N°. 1831.

blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geboorteden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam.
Insendingen, die later dan Donderdag 's namiddags te 12 uren worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementenprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.20, voor België per jaar f 2.30 bij vooruitbetaling, voor het verdere Buitenland en Ned-Indië per jaar f 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f .10. Abonnementen worden aangenomen door het Bureau te Amsterdam. Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. Advertenties: van 1 tot 8 regels f 1.20, voor elke regel meer f .30. Aanvragen en vermelding van liefdegaven f .10 per regel.

Van de Voleinding.

LXXXII.

DERDE REEKS.

XIX.

Mijnen boog heb ik gegeven in de wolken. Die zal zijn tot een teekenen des verbonds tus- schen Mij en tusschen de aarde. Gen. 9 : 13.

Noach ontving een tweevoudigen zegen. De eerste was een bevestiging van den zegen in het Paradijs aan Adam en zijn geslacht verieend, de tweede droeg een geheel ander karakter, doordien het een *Verbond* zegen was. Slechts in zooverre waren beiden verwant, dat ze beiden de vrees beschaamden, alsof heel ons menscheijk geslacht te loor sou kunnen gaan. Het is daarom, tot recht verstand van beiden, noodzakelijk, zich in dien angst, in die vrees een oogenblik op- zetten in te denken. Tot tweemaal toe heeft die vrees ingang moeten vinden. In de eerste plaats na den vloed die in het Paradijs over Adam en Eva ter oorzake van hun val uitging, en in de tweede plaats na den Zond- vloed. Voor ons is het bijna niet mogelijk ons in den toestand van Adam, en later in dien van Noach, in te denken. Wij die booren, dat er met ons nog 1500 à 1600 miljoen menschen van ons geslacht op deze aarde wonen, en dat elk jaar 50 miljoen nieuwe menschen geboren worden, kunnen ons moeilijk verplaatsen in die vroegere toestanden, toen 't voortbestaan van ons menscheijk geslacht eerst aan slechts twee, en straks aan niet meer dan acht personen hing. En toch zoo was het. Toen de vloed van den dood over Adam en Eva uitging, hadden ze nog geen kin- deren. Op heel onze aarde was er niemand dan die ééne man en die ééne vrouw. Nu was dit bij de Schepping niets. Toen toch was er van sterfen nog geen sprake. Het doodvonnis was nog niet geveld. En de vrees van verschuurd te worden door 't wild gedier bestond evenmin. Toen toch bezat de mensch de *temkracht* nog onverzwakt. Hij imponeerde het machtigste wilde dier en had altoos niets van het wild gedier te duchten.

Ons wordt niet afzonderlijk bericht, hoe lang die temkracht, en in welke mate, nog stand hield. Dat ze nog bij enkelen aanwezig is, toont dat ze nooit geheel uitstierf, en we moeten dus wel aan nemen dat ze eerst allengs wegleet, en wel we- sleet naar gelang de mensch zich wist te wapenen, en alsoo een geheel ander middel begon te bezitten om zijn schrik en ont- zetting onder de dieren te doen voortduren. Stellig moet bij het verzamelen in de Arke het bedwang over de dieren compleet zijn geweest. Anders zou 't zich niet laten denken, hoe in die ééne Arke die 450.000 kubieke ellen inhoud had, in drie verdie- pingen verdeeld, al het tamme vee en het wild gedierde saam geherbergd werd. Een enkele woedende tijger zou heel de organisatie van die kolossale herberg in verwarving hebben gebracht. Maar nu is het einde van den Zondvloed gekomen, al de dieren worden weer uitgelaten over de aarde, en tegenover die menigte van alle tam en wild gedierde staat nu één kleine groep van acht, of, zoo ge er nog eenige kinderen bijrekenen wilt, zeg dan van twintig menschen. Overkwam nu aan die enkele menschen een doodelijk ongeluk, zoo ware heel ons geslacht uitge- roeid geweest, en had onze menscheijk opgehouden te bestaan. Als ge u zelf in- denkt in een toestand, dat ge in heel ons kleine land met niet meer dan een twintig menschen waart overgebleven, zou reeds schrik en angst u bevangen, zoo er een dijk doorbrak of aardbeving den bodem schud- den deed. Nog banger zou 't u zijn, zoo ge in heel Europa met niet meer dan 20 menschen waart overgebleven. Maar als ge op heel onze wereld u met niet meer dan een goed dozijn menschen voeldet overge- bleven, zoudt ge in een toestand verkeeren, alsof het elude aller dingen gekomen was. Nu was dit gevoel van eenzaamheid voor Adam en Eva, na hun verrijving uit het Paradijs, nog niet zoo bang, omdat zij nooit van meer menschen gehoord hadden, maar voor Noach was dit heel anders. Noach en zijn zonen toch hadden jarenlang geleefd onder een massa van medemenschen, doch die nu allen, op de vreeslijkste wijze, in den vloed waren omgekomen. De leden van Noachs gezin hadden de gezelligheid van het saamleven met velen gekend en ge- noten, en bleven nu eenzaam in hun ver- lantenheid achter.

Van drie kanten tegelijk nu overkwam hun die vrees: 1° van 't wild gedierde, 2° van elkaar, en 3° van de aarde zelf. Let van elk van deze drie. Van alle soorten van op elk van deze drie. Van alle soorten van

't wild gedierde, die wij nu nog kennen, waren exemplaren in de Arke bewaard, van elk één paar. Wandel nu eens een grooten dierenpark rond en beeld u in, dat plotseling al die wilde dieren, paarsgewijs, man en vrouw, uit hun kooien waren los- gelaten, en dat op eens ijsbeer en tijger, panter en leeuw, en wat niet al op u los- stormden, terwijl gij slechts met uw achten hiel tegenover stondt, vermoedelijk nog met niet meer dan met een stok of stang gewapend, en immers doodelijke schrik zou u overvallen zijn. En al was het nu ook, dat die vier mannen, Noach en zijn drie zoons, het wild gedierde nog imponeerden op een wijze, die nu alleen nog bij den dieren- temmer voorkomt, de vrees van bij nacht overvallen te worden, of hun kroost te zien wegsleuren, moest toch hun leven in hooge mate onzeker maken. Hierbij kwam dan in de tweede plaats, dat ze elkaar niet meer vertrouwden. Adam en Eva alleen ging nog best. Maar nauwelijks zijn Kain en Abel groot geworden, of de eerste moord grijpt plaats, en Abels lijk toont wat ook later gebeuren kon. Geen quaestie dus, of ook op elkaar zagen ze niet zonder vrees neder. En daarbij kwam nu nog in de derde plaats, dat in den Zondvloed gebleven was, hoe de aarde zelf en de elementen die in haar schoot en op haar oppervlakte wonderen konden doen, een zoo ontzettend gevaar voor de menschen hadden opgeleverd, dat de honderdduizenden menschen, die er toen reeds waren, in enkele dagen onder de wateren bedolven werden, en den geest gaven, op die acht à twintig na, die in de Arke ontkwamen. Verstaat ge dan den doodangst niet, die Noach en de zijnen moest aangrijpen, en vanzelf de vraag deed rijzen, binnen hoe korten tijd niet allicht aan het bestaan van heel hun menscheijk geslacht een einde stond gemaakt te worden?

Eerst nu zoo ge u met helder bewustzijn op dit standpunt stelt, en in die doodelijke vrees van het Noachitisch gevaar terug- leeft, kunt ge den dubbelen zegen verstaan, die voor Noach noodzakelijk was, en die hem dan ook ten deel viel. In het eerste deel van dien zegen ontving Noach drieërlei waarborg in de belofte. Ten eerste de belofte, dat de zegen van het Paradijs hem toegezegd wordt, en dat hun vier gezinnen zich zullen vermenigvuldigen. Ook dit was noodig. Immers, zoo aan deze gezinnen overkomen was, dat ze kinderloos waren gebleven, zou 't vanzelf met ons menscheijk geslacht gedaan zijn geweest. Daarom krijgt Noach met zijn zonen aller eerst deze belofte van zegen: „Zijt vruchtbaar en vermenig- vuldigt en vervult de aarde“. Dat was de belofte van kinderzegen die de kinderloosheid voorkomt. Daarop volgde de tweede belofte die opnieuw de verhouding van den mensch tot het wild gedierde regelde. Ook hierin kunnen wij ons zoo moeilijk verplaatsen, omdat wij zulke een angst voor het wild gedierde niet kennen. Wij hebben van tijger en leeuw geen gevaar te duchten. Destijds daarentegen hing daar leders leven aan. Vandaar dat de Heere hun dezen zegen toe- sprak, dat niet het wild gedierde hen, maar zij 't wild gedierde overmeesteren zouden: „Uw vrees, uw verschrikking zij over al 't gedierde der aarde; zij zijn in uw hand overgegeven“. Maar nu komt hier in de derde plaats bij de instelling van de Overheid, om doodslag en moord van mensch tegen mensch te bestraffen: „Wie des menschen bloed vergiet, zijn bloed zal door den mensch vergoten worden“. Instel- ling alsoo van Overheid, Strafrecht en Doodstraf. Ook dit laatste, en het was alleen bij pogingen van Juristen om de Schrift uit te leggen, te wijten, dat men dit laatste er uit wegredeerde. Alle goede uitleg- gers toch zijn 't over het tegendeel eens. Het staat er en blijft er staan, en alleen wie zijn eigen denkbeelden in de Schrift in pogt te leggen, kan zich inbeelden, dat het er anders mee gelegen is. Met deze drie beloften was nu het menscheijk leven en het leven van ons geslacht in veiligheid gesteld tegen het gevaar, dat en uit de dierenwereld en uit de Katastrofe dreigde.

Doch nu bleef nog het meest ontzettende gevaar, het gevaar van de aarde zelf. Of de mensch destijds enige heugenis gehad heeft van vroegere, geweldige verschuivingen en insinkingen die de gedaante van de aardkorst geheel gewijfeld hebben, blijft hier onbesproken. De Schrift meldt er niets van. Maar ook bij algeheel ontbreken hier- van moest 't wel één bange, niet aflatende nachtmerrie zijn, dat die vreeslijke wateren, die nu in enkele dagen geheel de ge- daante van het aardrijk vorvost, en alle levende ziel gedood hadden, zich straks herhalen konden, en zoo ook de kleine groep menschen die ditmaal was overgebleven,

ten doode kon wijden. Natuurlijk waren Noach en de zijnen getuigen geweest van de vreeselijke tafereelen, die bij het opkomen van de wateren van den Zondvloed hadden plaats gegrepen. Noch Noach noch zijn zonen konden zich verklaren, waaruit die ont- zettende vloed zoo plotseling was opgekomen. En al waren nu de wateren weer gedaald, wie gaf hun waarborg, dat straks deze de wateren niet weer zouden komen opzetten, of ook, dat al bleven de wateren stil, niet het vuur uit de aarde zou uitbreken, en al wat bestond zou vernielen? Het zou zoo natuurlijk geweest zijn, dat ze in dezen hun angst dicht bij de arke waren gebleven, om, brak het gevaar weer uit, in allerij weer in de arke te vluchten. In zulk geval zou er van geen menscheijk ontwikkeling sprake zijn geweest. Men zou niet gedurfd hebben, en alle levensmoed zou na zulk een vloed uit het hart geweken zijn. Natuurlijk moet men hierbij niet aan een bepaalde zonde denken, die den vloed zou hebben uitgelokt. In het woord *Zond*-vloed is van zonde geen sprake. Het woord *Zond* bete- kent hier water, zooals nu nog de *Sond* bij Denemarken heet, en gelijk onze zeel nog spreken van het *zandgat* op het watervat. Het waren vooral eerst de vuurspuwende bergen, en nu die ontzettende watervloed, die het hart des menschen in doodangst saam deden krimpen. Eerst nu zoo ge hier op let, verstaat ge hetgeen in Gen. 9 na het 7^e vers volgt. Let ge hier niet op, dan vindt ge het, ja, heel genadig, dat Noach ook nog die verbondsbelofte kreeg, maar het hooge gewicht hiervan blijft voor u verborgen, en het kan u geen wezenlijk belang inboezemen. Het is dan ook geen gering gebrek in de prediking en de catechisatie, dat ons Chris- telijk publiek niet veel ernstiger en klaarder in die toestanden verplaatst wordt. De Schrift wint er zoo door in betekenis, zoo we in die dagen van angst en verschrik- king terugleven, en dan opmerken, hoe God de Heere dezen angst en vrees van zijn nog zoo weinige menschenkinderen verstond, hen daarin ondervindt en er zijn Verbond tegen- over stelde.

En dan trekt het al aanstonds de aandacht, dat hier de zegen Gods zich kleedt in geheel nieuwe vorm. Tot dusver was in het breed verhaal van den aanvang der dingen nog niet geen woord van een *Verbond* sprake geweest. Er was nog niet anders vernomen, dan dat de Heere eerst de dieren en toen de menschen *gesegend* had. Verder dan het toekennen en verleen van zegen was het nog niet gekomen. En nu houdt wel die eerste zegen niet op, en wordt die zegen verkeer- dig en voortgezet, maar die eerste zegen erlangt nu een nieuwe vorm, den vorm van een *Verbond*, hier van een verbond met heel 't menscheijk geslacht, straks bij Abraham van een Verbond met een deel daarvan, en ten slotte na Bethlehem van een Verbond van dezen in Christus zijn Ingelijfd. Er is het wereldverbond met Noach, er is het Israëlitisch verbond, met Abraham natuurlijk, en er is het Nieuw Verbond, dat in Christus gefundeerd is. Toch ligt ook reeds in het Verbond met Noach het afzonderend en onderscheidend karakter. Ook dit eerste verbond toch wordt niet aangegaan met alle kinderen Adams. Veeleer worden in de eerste aankondiging ervan op acht na alle kin- deren der menschen uitgesloten, en het Verbond wordt uitsluitend toepasselijk ver- klaard op dien ééne man en zijn drie kin- deren. Reeds in Gen. 8 : 17, 18 was dit scheidingsmakend karakter zoo duidelijk mogelijk uitgesproken: „Al wat op de aarde is zal den geest geven, maar met u, d.i. met u alleen, zal ik mijn Verbond oprichten“. Ook dit eerste Verbond is alzoo volstrekt geen universeel verbond, alsof het heel ons menscheijk geslacht omvatten zou. Het omvat alleen Noach en wat daarna geboren werd, en al wat voortafging, viel er buiten en was er van uitgesloten. Voor de toe- komst daarentegen droeg dit Verbond wel een algemeen karakter. Al wat daarna ge- boren werd of alsnog zal geboren worden, is er in opgenomen. Juist dit echter is noch bij het Abrahamitisch Verbond, noch bij het Nieuwe Verbond alzoo. Daar toch trekt beide malen het Verbond zich terug op een bepaalde groep menschen, eerst op wat afstamde van Abraham, en daarna op al wat geloofde in Christus. Hoe dat Nieuwe Verbond der genade reeds in het Abrah- amitisch Verbond terug geschoven was, be- spreken we later; thans kunnen we volstaan met op het drieërlei onderscheidend karakter van deze drie perioden in het Verbond Gods met de kinderen der menschen te wijzen.

Nu vorme men zich van dat Verbond Gods in zijn drieërlei gedaante geen verkeerde voorstelling. Het wil toch niet, dat er bedingen over en weder werden

gesteld, gelijk dit bij een menscheijk ver- bond plaats pleegt te grijpen, althans niet in dien zin, dat niet-nakoming van het verbond van de zijde der menschen, Gods verbond zou doen vervallen. Zeker, het nieuwe Verbond der genade is aan geloof gebonden, maar onder de uitdrukkelijke bijvoeging dat *dit geloof is Gods gave*. Zoo ook had niemand 't zelf in zijn macht, of hij onder het Oude Verbond al dan niet uit Abraham gesproten zou zijn. En zoo moge- lijk komt het nog sterker bij het Noachitisch Verbond uit, hoe de zekerheid van het Verbond eeniglijk in de waarheid van Gods belofte rust. In heel het breed verhaal van de oprichting van dat Noachitisch verbond toch komt niet één enkele bepaling voor van wat de mensch zou hebben te volbrengen, op straffe dat anders het Verbond hem zijn heil ontrekken zou. Wel werd op de Synode te Jerusalem (zie Hand. XV : 28 en 29) bepaald, dat de Heidenen, die het Evangelie aannamen, zich hadden te onthouden „van bloed en van het verstante“, maar dit ziet, gelijk ieder zelf constateeren kan, niet op den Verbondsgeen den Noach ontving, maar integendeel op den zegen der *belofte*, gelijk blijkt uit Gen. 9 : 4.

Juist in verband hiermee is 't zoo op- merkelijk, dat reeds bij Noach de Verbonds- vorm voor den Goddelijken zegen intreedt. Vraag men nu, wat hier toe leidde, dan is 't in de hooge mate waarschijnlijk, dat dit alzoo geschiedde, omdat de eenvoudige vorm van de belofte destijds niet zou vol- staan hebben. Het kwam aan op geloof, er moest geloof, dat geloof moest gewekt wor- den, en juist voor het vestigen van dat geloof school de belofte in kracht te kort. Het was een doodelijke angst die Noach en de zijnen bevangen had. Het was of heel het aardrijk aan hun voet ontzinken zou. Ze verkeerden onder den indruk, alsof elk oogen- blik weer gelijk onheil hun overkomen kon, en alsof hemel en aarde vergaan zouden. Tegenover dien schrik in het hart nu was meer noodig dan een *belofte*, en daarom koos God de Heere hier den veel sterker vorm van het Verbond. Men denke zich hier wel in, wat het *Verbond* destijds betekende voor de geheele saamleving, en wat het Verbond nu nog beteekent voor nomadisch omzwervende stammen. Wij kennen de kracht van het Verbond nauwelijks meer. Een contract is heel iets anders. Alleen van het huwelijk kan nog gezegd, dat 't tot op zekere hoogte een Verbond is, maar het eigenlijk Verbond heeft toch nog andere beduidenis. Nu eenmaal de saamleving in ste- den, dorpen, gemeenten, en staten tot stand is gekomen, is er onder ons vaste ordening; doch dit was er nog niet, toen de gezinnen, de ge- slachten, de stammen elk op eigen gelegenheid hun bestaan nog moesten voortzetten. Niets is nu nog dan Arabier bij zijn omzwervende heiliger dan een Verbond, dat hij sloot met een anderen stam; niets wordt meer door hem ontzien dan 't Verbond waardoor hij een vreemdeling in zijn tente opneemt. In niets ontziet de Bedouit zich, om u in 't open veld naar te slaan, maar zijt ge eenmaal in zijn tente ingegaan, en hebt ge samen zout met hem gegeten, dan is van die ure af het verbond ook ten uwen opzichte hem heilig, en spaart hij u niet slechts, maar zal hij zijn leven voor u inzetten. Onder die usantie nu had tot dusver de menscheijk geleefd. Men zwierf nog nomadisch rond. Er waren nog geen Staten. De Overheid werd eerst in Gen. 9 : 5 en 6 ingesteld. Geheel de samenleving rustte alzoo eeniglijk op de trouw, die in den Verbondsvorm was vastge- legd. Dit was zoo vanzelf uit het leven op- gekomen. De splitsing in vele volken was nog niet tot stand gekomen. Men leefde in den Verbondsvorm, en anders had men niet. Voorzover er vertrouwen heerschen kon, rustte dit op 't Verbond en op het Verbond alleen.

Dit nu moet in het oog gehouden, waar het Gode behaagde ook zelf den Verbonds- vorm op te nemen, om aan het menscheijk geslacht zijn voortbestaan te waarborgen. Daarop toch kwam het hier aan. De groote vraag was, zal ons een tweede en derde maal zulk een geweldige catastrofe bedreigen als in den Zondvloed geleden was. Zoo ja, dan was alle hope des levens weg. En zoo niet, hoe kreeg men hiervoor dan den ge- noegsaamen waarborg, die den moed deed opleven en 's menschen energie prikkelen kon. Hiertoe nu leende zich eeniglijk en uitsluitend het Verbond, en het is *dit* Ver- bond dat God met Noach aangaf. Iets wat Noach terstond zoo klaar verstond, dat zulk een verademing hem eenvoudig door afluiging van het Verbond, zonder enige nadere uitlegging was toegesegd. (Gen. 6 : 18). Toch legde men in den Verbondsvorm niet meer, dan er van Gods zijde uitdrukkelijk in gelegd werd. Gemeenlijk spreekt men, doelende op de twee deelen der H. Schrift, van het Oude en Nieuwe Testament, niet

van het Oude en Nieuwe Verbond. De Schrift zelve ging in dit spraakge- bruik voor, en dit niet alleen bij monde van de apostelen, maar het is Jesus zelf die bij de instelling van het H. Avondmaal niet van het bloed des Nieuwen Verbonds spreekt, maar betuigt van het bloed des Nieuwen Testaments. En ook in den brief aan de Kerk van Corinthen, en in den brief aan de Christenen uit de Hebrén wordt her- haaldelijk deze zelfde uitdrukking gebezigd. Iets waar te eer op kan gebouwd, omdat de woorden van Jesus bij de instelling van het H. Avondmaal niet slechts bij één der drie Evangelisten de uitdrukking *Testament* geven, maar deze zelfde uitdruk- king bij alle drie voorkomt. Bij Mattheus in hoofdstuk 26 : 28. Bij Markus in hoofdstuk 14 : 24. En bij Lukas in hoofdstuk 22 : 20.

Dit onderscheid nu in het gebruik van de woorden Verbond en Testament is in hooge mate opmerkelijk. Een Verbond bestaat niet, tenzij de twee partijen het tekenen, het Testament daarentegen is een beschikking slechts van één der twee zich bindende partijen. Een Testament is een dispositie, waarvan veelal de andere partij zelf geheel onkundig is. Ge kunt als erfgenaam zijn aangewezen van een zeer beteekenend kapitaal, zonder dat de erflater er u in kennis stelde. Gij hoort 't dan eerst na zijn dood. Bij een Verbond daaren- tegen in gewoon menscheijk zin, is dit volstrekt ondenkbaar. Een Verbond tusschen u en een ander kan niet gelden, of ge moet er van afweten, er in toe hebben gestemd, en het bezegeld hebben. Die bezegeling nu kon oudtijds plaats hebben door onderteekening, door zout samen te eten, door samen tus- schen de twee deelen van een gesloten deur door te gaan, en zooveel meer; maar in elk geval, er moet bij een ver- bond verzekering en prestatie van *twee zijden* zijn. En dit nu is juist bij het Noachitisch Verbond in geen enkel opzicht het geval. Er wordt niets aan Noach voor- gesteld. Er wordt niets als voorwaarde bedongen. Er wordt niets van hem afge- vorderd. En de geldigheid van het Verbond, dat God sluit, wordt in geen enkel opzicht aan zijn nakomen en naklaven van het Ver- bond gebonden. De vastheid van dit Ver- bond en geheel de opzet ervan draagt een geheel *eenzijdig* karakter. God de Heere vraagt niet aan Noach, of hij er in be- wiligt, maar verklaart en betuigt hier alleen dat 't zóó is. Zóó en niet anders. En God de Heere betuigt niet anders, dan dat Hij er voor in staat. Niet Noach heeft iets te volbrengen. Noach blijft geheel passief en ontvangt er alleen den zegen van. En de partij, als we ons zoo mogen uitdrukken, die het bedongene leveren zal, is geheel en eeniglijk de Heere zelf. Er zal geen tweede Zond- vloed komen. De elementen zullen niet ten tweeden male heel het leven verstoren. Van nu af aan en voortaan zal de aardkorst in verband met de atmosfeer een gerest be- staan voor het menscheijk geslacht op- leveren. En voorzover hierbij bezegeling moet plaats vinden, zal niet de mensch, maar God alleen die geheel eenzijdig geven. Zijn boog zal in de wolken verschijnen. Een geheel nieuw iets, dat bij de veran- derde verhoudingen in de atmosfeer nu eerst intrad. Die Verbondsvorm, al deed hij zich als Testament voor, zou het geloof, de hoop, den moed in Noach en zijn ge- slacht verwekken, en zoo eerst zou de volle zegen hun deel zijn.

Dr. A. K.

„Een man van Smacten“.

Hij was veracht, en de on- waardigste onder de menschen, een man van smarten, en ver- socht in krankheid; en (een iegelijk) was als verbergende het aangezicht voor hem. Hij was veracht, en wij hebben hem niet gescht.

Jesaja LIII : 3.

In de heilige Lijdenenwaen vaagt 't oor onser ziel telkens weer de klacht uit de Klaagliederen op: „O, gij allen die op den weg voorbijgaat, niet en aanschouwt, of er een smart zij gelijk mijne smart, waarmee de Heere mij bedroefd heeft“.

Het druischte zoo alles tegen de natuurlijkste verwachting in. Er was te Bethlehem een Koninginkinde geboren, erfgenaam van den Troon niet in een vergeten landschap, maar in het rijk dat alle wereldrijken in macht en majesteit te boven ging. Een Koninginkinde dat straks plechtiglijk zou kunnen getuigen: Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde. Wat hooger majesteit, wat machtiger Koning liet zich dan denken? Meer dan veertig eeuwen had dan ook de profetie van het komen van dat Kinde ge- tuid, in Johannes was de herant van Godwege reeds verheven, om straks zijn geboren zijn uit te